

door de Peelse Loop en de beide Ripsen naar de Aa; verder door de Snelle Loop, de Walgraaf en de Landmeerse Loop. Deze laatste vormt een groot stuk van de noo^grgrens van Gemert; de richting is van oost naar west- De Snelle Loop en de Walgraaf vormen de westgrens van Gemert tot aan de Aa bij Koks, de richting is van zuid naar noord. De Peelse Loop stroomt op een afstand van ongeveer $1\frac{1}{2}$ km parallel met de Landmeerse Loop, dus eveneens van west naar oost; het water van de Rips neemt ongeveer een zuid-noordelijke richting. Ze komen allemaal in de buurt van Koks in de Aa terecht.

Over "De Wijst" het volgende. Door deskundigen is uitgemaakt dat het ondergrondse water van boven uit de Peel ook in de Aa terecht komt. Over de ganse breedte van Gemert wordt dit duidelijk door twee ondergrondse waterwegen, die bij de boeren worden genoemd "De Wijst" of "De Springvloed". Het is goed mogelijk, dat deze Springvloed op de plaats, waar hij de Aa bereikt, aldaar de kolk of torenwiel heeft doen ontstaan. Opmerkelijk is, dat het bebouwde Gemert beneden deze waterval ligt; het Esdonks kapelleke staat er boven op. De Mortel en Bakel, de kleine waterval van de Wolfsbosch, de Rooije Asch over Handel en Boekel leveren hetzelfde beeld.

De Wijst trekt van zuid naar noord. Beginnend ergens in Bakel nemen we hem waar ten oosten van de Mortelse kerk; hij trekt dan door de Mortelse Velden noordwaarts achter de Berglaren om langs de Rooie Hoef naar de Lodderdijk in de buurt van de wasserij Aurora en buigt dan richting Haageijk; verder weer noordwaarts naar het Slotje, de boerderij van de kinderen Melis in De Deel (nr.80), de vroegere brouwerij; verder noordwaarts naar de boerderij van W.van den Acker in de Deelse Kampen; onder de Peelse Loop door komt hij langs het Esdonks kapelleke en de Torenwiel bij de Seris in de Aa. Een zijtak trekt vanaf de Wolfsbosch over de Rooije Asch achter de Handelse kapel richting Padua en Boekel. (Dit komt precies overeen met wat pastoor Bijl uit Boekel in het midden van de vorige eeuw over "De Wijst" in Boekel schreef. Zie Gemerts Heem, nr.38, Lentenummer 1970, blz.20).

Bij de boerderij in De Deel van de kinderen Melis lag tot voor enige jaren nog een put, die altijd volop water had, al was het nog zo'n droge zomer. Zou de veronderstelling te gewaagd zijn, dat men in de tijd, dat daar een brouwerij werd

gebouwd, al geweten heeft, dat men daar altijd kon rekenen op goed en volop water, waaraan een brouwerij zo'n behoefte heeft?

Op de plaats, waar de Wijst onder de Peelse Loop doortrekt in de buurt van de boerderij van W. van den Acker in de Deelse Kampen is altijd water te vinden, ook wanneer de Peelse Loop in een droge zomer geen water meer heeft. Men kan het water daar in de Loop zien sijpelen en de loopkanten verzakken er regelmatig.

Als dit ondergrondse water kon verzameld worden zonder dat het met vuil besmet zou zijn, leverde dit een massa, die mogelijk nog waarde zou hebben voor de toekomst.

Corn. van den Acker.

Links een vlot.
In het midden een Batavier.

Tekening: Kees Donkers.

besloot Mevr. van Dort haar lezing.

Van de gelegenheid tot vragen werd geen gebruik gemaakt. Na de lezing bracht de Voorzitter hartelijk dank aan Mevr. van Dort voor al wat zij had laten zien en voor de uitgebreide toelichting van de Brabantsche schoonheid, die zij zo prachtig in haar fraaie dia's had vastgelegd. Hij sprak daarbij de hoop uit haar t.z.t. nog eens met een lezing over Oost-Brabant te mogen begroeten.

De Voorzitter deelde nog mede, dat er bij het Bestuur een brief was binnengekomen van B en W van Gemert met het bericht, dat er vermoedelijk dit jaar nog met de restauratie van de molen in De Deel zal worden begonnen.

Hierna sluiting.

M.H.J. Pennings.

WAAR "TREKT" DE WIJST IN GEMERT.

Onze Redacteur, de hr. M.A. van der Wijst, schreef in Gemerts Heem, nr. 30, Lentenummer 1968, een artikel over de ondergrondse waterloop, die in Gemert trekt en die wij "De Wijst" noemen. Om hierover meer te weten te komen, speciaal over de weg, die de Wijst neemt, hebben we Cornelis van den Acker, die in de Deelse Kampen woont, gevraagd hierover zijn mening op papier te zetten. Hij schrijft:

De tekening, die bij dit artikel hoort, is een stukje ongegrepte natuur bij de Aa op Koks, ongeveer 1000 meter van het Esdonks kapelleke, een eindje over de Landmeerse Loop voorbij de Torenwiel achter de boerderij "De Beemd", links van de weg. Voordat de Landmeerse Loop, vermoedelijk door de gemeenten Boekel en Gemert, gegraven of althans gekanaliseerd werd vanuit de Peel, omgeving Wanroij, stroomde het overvloedige water van Boekel langs de uithoeken "De Mutshoek" en "Het Leurke" door de beemden (de velden daar worden nog zo genoemd) achter dat plekje naar de Aa. De twee gehuchten, de Veerse Hei en Esdonk leverden hun water voor die tijd door de Seris aan de voorkant van die heuvel aan de Aa. Dus vóór het graven van de Landmeerse Loop zou dit een grensaanduiding geweest zijn.

Als men vanaf Koks langs de Aa loopt tot bij de Walgraaf en de Snelloop, kan men zien, dat Gemert in het Stroomgebied van de Aa ligt. Het overvloedige water stroomt bovengronds